

Fluit de play-offs niet af

Pieter Verhoogt, Volkskrant 29-04-2008



De play-offs van de voetbalcompetitie worden volgend jaar uitgekleet. Dat is zonde, want play-offs leiden tot spannende wedstrijden.

Vanavond spelen NAC en FC Twente hun eerste wedstrijd in de play-offs van de nationale voetbalcompetitie. Donderdag mengen ook Ajax en Heerenveen zich in de eindstrijd. Na dit seizoen wordt de twee jaar geleden geïntroduceerde seizoensfinale onder druk van de grote clubs echter alweer afgeschaft. Volgend jaar mogen de nummers vijf tot en met acht strijden om één UEFA-Cup ticket. Daarmee is de eredivisie eigenlijk terug bij af: uit en thuis tegen elke club en dan kijken wie er bovenaan staan.

Het is een opmerkelijke beslissing. Wereldwijd hanteren vrijwel alle serieuze teamcompetities play-offs. Van het honkbal in Japan en het basketbal in Argentinië tot het ijshockey in Duitsland. En ook in Nederland hebben vrijwel alle sporten in de loop der tijd gekozen voor een knock-outfase aan het einde van het seizoen. Alleen de voetbalwereld bleef achter.

Succes

Het was een vooruitstrevend besluit van de KNVB om als eerste voetbalcompetitie ter wereld play-offs te introduceren. En met succes: de afgelopen seizoenen leverden al in de reguliere competitie twee toeschouwerrecords op.

Welke bezwaren hebben de (top)clubs dan tegen play-offs? Hun belangrijkste argument betreft het (financiële) risico dat de nummer twee van de reguliere competitie na de play-offs met lege handen blijft staan. Verontwaardigd stellen zij dat de 'reguliere' nummer twee met play-offs de kans loopt alsnog deze prijs te verspelen.

Deze redenering snijdt geen hout. Het gaat er immers maar om wat je met elkaar afspreekt. Vroeger kreeg je een prijs als je na 34 potjes tweede stond, nu krijg je die prijs als je de play-offs wint. De nieuwe werkelijkheid is dat je eerst de reguliere competitie speelt om je te plaatsten voor de play-offs, waar vervolgens in onderlinge duels de prijzen worden verdeeld.

Tegengoal

Inhoudelijk is er ook wel wat af te dingen op dit risico-argument. Volgens de clubs is het onverkoopbaar dat een goed seizoen in een knock-outfase kan worden verspeeld door een ongelukkige tegengoal of een scheidsrechterlijke dwaling.

Op zich klopt de analyse dat in knock-outwedstrijden geluk of pech een grotere rol speelt dan in de reguliere competitie. Maar is dat een reden om de play-offs te verdoemen en terug te vallen op een aantoonbaar inferieur competitie-model? We kunnen de play-offs ook optimaliseren.

Andere sporten kennen play-offs met finaleseries tot zeven wedstrijden

Door het aantal wedstrijden in een play-offserie uit te breiden kan de geluksfactor worden beperkt. Veel andere sporten kennen daarom play-offs met finaleseries van drie, vijf of zelfs zeven wedstrijden.

Opwindende titelstrijd

Laten we nog een stapje verder de competitie-analyse induiken. Dan wordt ook het belang van play-offs duidelijk. De ideale sportcompetitie is er namelijk één waarin alle deelnemende teams van gelijke kwaliteit zijn. Dat garandeert spannende wedstrijden, een ranglijst met kleine verschillen en een opwindende titelstrijd.

Helaas zijn er toenemende economische – en daarmee sportieve – verschillen tussen clubs in Europa. In veel professionele sportcompetities tracht men deze marktkrachten te compenseren en het gelijkwaardige ideaalbeeld zo dicht mogelijk te benaderen. In de Noord-Amerikaanse profcompetities past men salarisplafonds toe en worden talenten en inkomsten herverdeeld om de krachtsverschillen te beperken. In de Formule 1 hanteert men technische eisen om de innovatiekracht van de rijkere teams te beteugelen. In de andere internationale racecompetitie, de AGP1, gaat men nog een stap verder: alle teams rijden met exact dezelfde wagens. Gevolg: spannende competities met vele kanshebbers op overwinningen en de titel.

In de voetbalwereld worden dergelijke maatregelen met argusogen bekeken. Terecht, want vaak gedijen zij uitsluitend in zogenaamde ‘gesloten’ competities, zonder promotie en degradatie. In de ‘open’ Europese voetbalcompetities leidt herverdeling van geld en kwaliteit op nationaal niveau onherroepelijk tot een groeiende achterstand van de Nederlandse topclubs op hun internationale concurrenten.

Sleutelen

Wie toch iets wil doen aan de aantrekkelijkheid van voetbalcompetities kan aan de spelregels sleutelen (grote doelen, minder spelers, et cetera), maar in een sport die het gebruik van videobeelden door scheidsrechters afwijst, lijkt dat geen optie. Daarmee blijft voor de Europese voetbalcompetities eigenlijk nog maar één verbeterinstrument over: aanpassing van de competitie-opzet.

Minder deelnemende clubs leidt tot kleinere krachtsverschillen en daarmee betere wedstrijden waar ook nog eens veel op het spel staat. Play-offs zijn dus de meest voor de hand liggende kwaliteitsimpuls voor Europese voetbalcompetities.

Geïnspireerd door de ervaringen in Nederland oriënteren diverse nationale voetbalbonden zich inmiddels op een competitie-opzet met play-offs. Helaas lijken onze clubs hun gidsrol inmiddels te hebben verspeeld.

Pieter Verhoogt is directeur van het sporteconomisch adviesbureau Sport2B.